

فرهنگ گذشته

آستارا

اسدالله عبداله ن

سرشناسه	عبدالهیان، اسدالله، ۱۳۰۳ -
عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ گذشته آستارا/ اسدالله عبدالهیان.
مشخصات نشر	رشت : دهسرا، ۱۴۰۴.
مشخصات ظاهری	۱۳۶ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۲۷۲-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	آستارا
موضوع	آستارا--آداب و رسوم و زندگی اجتماعی
رده بندی کنگره	۱۳۰۴ ۲۴۶۵/س/DSR۴۰۷۱
رده بندی دیویی	۹۵۵/۲۳۶۶
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۹۷۵۵۱

- نام کتاب : فرهنگ گذشته آستارا
  - مولف : اسدالله عبدالهیان
  - ناشر، انتشارات دهسرا (ناشر برگزیده ۸۹، ۸۷، ۸۵، ۷۹، ۸۹، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۸، ۱۴۰۳)
  - دفتر مرکزی و مایه گاه : رشت، خ لاکانی، ابتدای خ هفده شهریور
  - تلفن: ۰۹۷۱-۳۳۲۳۰۹۵-۲، ۰۵۵-۳۳۲۴۰۱۳-۲۰ فکس: ۰۱۳-۲۲۲۴۱۹۷۱
  - حروفچینی و صفحه آرایی : انتشارات دهسرا
  - طرح جلد : کانون تبلیغاتی دهسرا www.DEHSARA.com
  - نوبت چاپ، تاریخ انتشار، چاپ دوم، سال ۱۴۰۴
  - شمارگان : ۱۰۰ جلد
  - تعداد صفحات، قطع : ۱۳۶ صفحه، وزیری
  - لیتوگرافی، چاپ و صحافی : لیتوگرافی همراهان، چاپ توکل
  - شماره استاندارد بین المللی کتاب : ۳-۲۷۲-۱۹۷-۹۶۴-۹۷۸
  - قیمت در سراسر کشور : ۹۰،۰۰۰ تومان
- www.DEHSARA.com

کلیه ی حقوق قانونی و شرعی برای مؤلف و ناشر محفوظ می باشد و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی، حق تکثیر تمام یا قسمتی از این اثر را نداشته و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست

پیشگفتار ۷

بخش اول: فرهنگ گذشته شهرها ۱۱

مقدمه ۱۱

پیدایش و تسمیه نوروز ۱۸

مراسم عید نوروز زمان گذشته ۱۸

و حال شهرستان آستارا ۱۸

آئین اولین روز عید نوروز ۱۹

تکم بازار و خرس بازار ۱۹

سنت‌های نوروزی ۲۲

مراسم سیزده بدر ۲۳

سنت ماه مبارک رمضان ۲۳

سرگرمی‌ها و سنت در ماه مبارک رمضان ۲۵

قائم موشک یا باشک گزیدیلیم پاچ ۲۵

انگشتر بازی ۲۶

تورنا بازی ۲۷

قصه‌گوئی یا نقالی ۲۸

سنت عید قربان «أضحی» ۳۰

رسم جشن عروسی ۳۲

مراسم ایام جشن‌های مذهبی ۳۴

مراسم ایام سوگواری ۳۴

مراسم تدفین اموات ۳۵

ششه‌کشی ۳۶

نقش ریش سفیدان ۳۷

فرهنگ دینی ۳۸

بخش دوم: بازیها و سرگرمی‌ها ۴۱

بخش سوم: هنرهای گذشته شهر ما ۵۵

فرهنگ چگونه زیستن ۶۹

بخش چهارم: معمّا و مشاعره ۷۱

لغز یا چیستان ۷۴

چیستان‌ها و ترانه‌های محلی به زبان ترکی ۷۵

بخش پنجم: واژه‌های متروکه شهر ما ۷۹

بخش ششم: مثل‌ها و ضرب‌المثل‌ها ۹۷

بخش هفتم: اصطلاحات ۱۲۵

اصطلاحات حیدربابایه سلام ۱۳۴

فهرست منابع و مآخذ ۱۳۶

پیشگفتار:

بنام خداوند سبحان که ذات احدیتش مظهر زیباییها و پاکی‌ها است. حمد و ثنای بی‌قیاس معبودی را است که خالق مخلوقات عالمیان و روزی دهنده آنان است. درود و تحیت بر جمیع انبیاء و اوصیاء و ائمه اطهار بالاخص بر اشرف مخلوقات و منجی عالم بشریت و خاتم رسل حضرت محمد صلوات الله علیه و آله الطاهرین، پروردگارا تو را به نام می‌خوانم، ای کریمی که بنده نوازی و ای رحیمی که داننده رازی، ای آشنای غریبان، ای فریاد رس عاشقان و درماندگان. خداوند! تو را ستایش می‌کنم و سر در سجده شکر می‌نهم و رخسار در خاک می‌سایم که مرا در این سنین پیری و سالخوردگی عشق و علاقه و حسن توفیق رب بی‌بدیل شامل حال این بنده حقیر گردید تا دست به کارم زد که اگر مقبول درگاه دوست بیفتد توشه او محسوب می‌گردد، و اگر شائسته ریا و تفاخر در آن باشد، تنها وزرو و بالش برگردانم و ناتوان مؤلف می‌باشد. کتاب به معنی نوشته آثار نویسندگان و شاعران است اگر مفهوم و مندرجات کتاب پسندیده و آموزنده باشد بسان آب خنکی است که به کام تشنگان فرو می‌رود و اگر متن و مفهوم آن ناپسندیده و مستهجن باشد برای خواننده تلخ و ناگوار خواهد بود. چنانچه مرسوم است برای هر کتابی، مقدمه‌ای می‌نویسند تا خوانندگان به وضعیت و مفهوم کتاب آشنا شده و اگر نارسائیها و نکات مبهمی در آن وجود داشته باشد هرچه بیشتر روشن شود تا مفاهیم واضح‌تر گردد. تألیف این کتاب حاضر به نام «ف‌هنگ گذشته شهر ما» که مطلوب دوستان و آشنایان و همچنین اعضاء خانواده‌ام است که جا دارد اینجا به واسطه عدم بضاعت، در سخت‌ترین شرایط و ناملایمتهای زندگی از خیرین و دوستان که هزینه چاپ کتابهای ذیل مرا یاری داده‌اند به مصداق *لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق* به شرح ذیل اعلام نمایم: ۱- کتاب شرح اجمالی مولانا جلال‌الدین محمد بلخی محتوی ۲۳۹ مورد داستان از ۶ جلد مثنوی معنوی کریم زمانی، ۱۱۵۳ آیات قرآن مجید و ۲۰۷۵ بیت شعر در ۷۰۳ صفحه در سال ۱۳۸۱ شمسی تألیف و همان سال جزو کتابهای نمونه درآمد هزینه چاپ آن توسط آقای حاج فرهاد دلق‌پوش معاونت محترم مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان گیلان و هشتمین دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی شهرستان مرزی بندر آستارا بعمل آمد که همیشه مدیون مرحمت و محبت ایشان بوده و خواهم بود. ۲- کتاب «زیارت کعبه آمال مسلمین» در ۲۰۰۰ نسخه

هزینه‌اش توسط شادروان الحاج محمد شیخی معاونت محترم شهرداری آستارا که روز هفتم فروردین ماه سال ۱۳۸۸ هنگام عزیمت به تالش جهت شرکت در مجلس ترحیم یکی از بستگان آقای عباسقلی زاده شهردار سابق سرعین و شهرستان آستارا بر اثر تصادف بین هشتپر و آستارا به وقوع پیوست و به رحمت الهی نائل شد روانش شاد باشد. ۳- «کتاب آزادی» مورد تأیید وزارت محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار نگرفت. ۴- «هزینه کتاب عرفان» در ۱۰۰۰ نسخه توسط مؤلف انجام شد. ۵- «کتاب حق تعالی» ۱۰۰۰ جلد هزینه چاپ آن توسط سرکار خانم دکتر شهره کریم‌زاده فوق تخصص کودک و اطفال صورت گرفت. ۶- «کتاب روح و روان» ۱۰۰۰ جلد هزینه انتشار و چاپ آن توسط الحاج رضا رحیمی‌ان و برادرش شادروان الحاج رحیم رفیعیان روانشان شاد باد انجام گرفت. ۷- کتاب «حضرت موسی (ع) و حضرت عیسی (ع)» ۱۰۰۰ جلد که هزینه چاپ آن به وسیله دوست عزیز و گرامی و همکار بازنشسته فرهنگی‌ام الحاج زلفی غفاری تأمین گردید. ۸- کتاب حضرت محمد (ص) هزینه چاپ آن را اعضاء صدف کوبان آستارا متقبل شدند ولی بیشتر هزینه ۱۰۰۰ جلد کتاب مزبور توسط الحاج خلیل عسکرزاده صورت گرفت. ۹- کتاب حضرت حمزه (ع) و اصحاب کهف در ۵۰۰ نسخه هزینه چاپ آن توسط برادران فرج‌نژاد انجام گرفت. ۱۰- هزینه کتاب حضرت سلیمان و حضرت آدم (ع) توسط هیأت اماناء مسجد عباسیه تأمین گردید. ۱۱- هزینه کتاب حضرت نوح (ع) و حضرت یعقوب (ع) و حضرت یوسف (ع) توسط سرکار خانم‌های بازنشستگان در ۵۰۰ نسخه به ترتیب الفباء: فائقه خانم بنیا، حاجیه خاتم دشتی‌پور، حاجیه بهجت خانم شربیانی و ظاهره خانم عبداللهیان انجام شد. ۱۲- هزینه چاپ ۵۰۰ جلد کتاب خلفای راشدین و حضرت هود (ع) توسط آقای دکتر وثوقی و دولت عزیز و گرامی و همکار بازنشسته‌ام آقای الحاج رحیم کریم زاده حاصل شد. ۱۳- هزینه چاپ ۵۰۰ جلد کتاب معاویه توسط آقایان مهندس شاهرخ و مهندس ناصر دشتی‌پور و مهندس میرحسین موسوی صورت گرفت. ۱۴- هزینه چاپ کتاب حضرت لقمان و حضرت داوود (ع) در ۵۰۰ جلد توسط دوست عزیزم آقای عیسی سهراب‌نژاد انجام شد. ۱۵- هزینه چاپ کتاب حضرت ایوب (ع) در ۵۰۰ جلد و سیله آقای الحاج کرامت نیکخواه و آقای مهندس محمدرضا رسائی تأمین گردید. ۱۶- هزینه چاپ کتاب حضرت شعیب (ع) در ۵۰۰ جلد توسط آقای کیابرز تقیان، آقای الحاج افراسیاب خدابخش و

شادروان محمد صالح مهندسی دارندگان مدرک کارشناسی ارشد و مؤسسين مدرسه غيرانتفاعی خواجه نصیرالدین طوسی سال ۱۳۷۶ شمسی.

۲- مدرسه دخترانه غيرانتفاعی خواجه نصیرالدین طوسی سال ۱۳۷۸ شمسی.

۳- تأسيس مؤسسه غيرانتفاعی مختلط شهريار سال ۱۳۸۸ شمسی.

۱۷- هزینه چاپ کتاب «هاروت و ماروت» توسط سرکار ژاله خانم کریمزاده نقاش و تندیس چیره دست در ۵۰۰ جلد صورت پذیرفت. مجدداً از افراد خیر و نیکوکاران فوق‌الذکر که وظیفه انسانی و معنوی خود را به منصف ظهور رسانیده متشکر و سپاسگزارم و توفیق و پیروزی ایشان را از پیشگاه ایزد منان مسئلت می‌نمایم. ضمناً هزینه چاپ دو جلد کتاب احکام و قصص قرآن مجید توسط سرکار خانم دکتر شهره کریمزاده و آقای الحاج کریمزاده و همسرش سرکار خانم فرنگیس روائی متعهد شدند که انشاءالله به زودی منتشر خواهد شد. در خاتمه لازم می‌دانم از لطف و محبت جناب آقای اکبر دهسرا ناشر مؤسسه فرهنگ انتشاراتی و کارکنان محترم آن مؤسسه نسبت به صفحه آرائی دلپسند و شایسته نشر سپاسگزاری نمایم. همچنین از مشورت و تشریک مساعی همکاران فرهنگی بازسسته مآنان الحاج رحیم کریمزاده عزیز ناطقی و بهرادر سیف‌اللهی که در این فرهنگ نامه گذشته شهرمان آستارا مرا یاری داده‌اند کمال تشکر و سپاس را دارم. این فرهنگ نامه در هفت بخش به شرح ذیل مندرج می‌گردد. ضمناً یادآور می‌شود هزینه چاپ کتاب حاضر را چهار نفر مردان خیر و نیکوکار و بافرهنگ و فرهیخته این جامعه تأمین نمودند که به ترتیب الفباء به شرح زیر درج می‌گردد:

۱- آقای سهراب‌نژاد عیسی

۲- آقای کربلایی رضا کابینی

۳- آقای حسین گلکاری

۴- آقای الحاج یعقوب یعقوبی

خداوند به کسب و کار نامبردگان رونق و برکت دهد.